

Länsstyrelsen
Västmanlands län

REGIONAL UTVECKLING

Flyktingguider och familjekontakter i Västmanlands län 2014

En utvärdering av avslutade § 37-a projekt

Författare: Josefin Evenseth

LÄNSSTYRELSENS RAPPORTSERIE

Rapport 2015:19

Titel: Flyktingguider och familjekontakter i Västmanlands län 2014
Författare: Josefin Evenseth
Integration
Regional Utveckling
Länsstyrelsen i Västmanlands Län
851-130-2016
Upplaga:1:1

Förord

Praktikanten Josefin Evenseth genomförde under hösten 2015 en utvärdering av avslutade projekt med flyktingguider och familjekontakter i Västmanlands län som initierades under 2014.

Utvärderaren har ett neutralt förhållningssätt till såväl Länsstyrelsen som till kommunerna i länet och är således att anse som extern. Som utvärderare hoppas jag att de rekommendationer jag presenterar uppfattas som råd som kan leda till inspiration och utveckling och inte som negativ kritik.

Det finns ett antal personer som varit till stor hjälp att genomföra detta arbete. Först vill jag tacka min uppdragsgivare och handledare Sanela Cerimagic som gav mig förtroende att utföra uppdraget. Jag vill tacka samtliga projektansvariga som ställde upp och som bidrog till utvärderingens tillkomst. Tack för jag fick intervjua er och därigenom erhålla det material som utgjorde grunden till utvärderingen.

Dessutom riktas ett särskilt tack till min kollega Magnus J Johansson för stöd och vägledning vid genomförande av denna utvärdering.

Josefin Evenseth

12 januari 2016

Sammanfattning

Föreliggande rapport redovisar resultaten av en utvärdering gällande avslutade § 37-a projekt i Västmanlands län under 2014. Totalt har sex olika kommunala projekt granskats.

Länsstyrelsen i Västmanlands län gav uppdraget att utvärdera effekterna av § 37-a medel för kommunerna, samt hur kommunerna upprätthåller sina projekt och om den regionala samverkan kan utvecklas, till praktikanten Josefin Evenseth från Södertörns Högskola. Handledare var Sanela Cerimagic på enheten för Regional Utveckling på Länsstyrelsen. Till grund för utvärderingen ligger en granskning av kommunernas ansökningshandlingar, del- och slutrapporteringar och intervjuer med fyra av kommunerna. Två av kommunerna har granskats utifrån ansökningshandlingarna och rapportering till Länsstyrelsen. Frågorna gällde projektens struktur, gemensamma aktiviteter, förhållandet mellan projektet och de kriterier som anges för erhållande av § 37-a medel, finansiering av och samverkan inom projekten.

Utvärderaren finner att de integrationsfrämjande projekten som granskas i följande utvärdering har fått goda resultat gällande social integration i kommunen. Utvärderaren fann att endast ett av de granskade projekten i helhet har implementerats till kommunens integrationsverksamhet, medan de resterande projekten endast har implementerat delar av eller ingenting alls av projektet till den kommunala verksamheten.

Det finns vissa punkter som kan förbättras inför framtida integrationsarbete, oavsett om det gäller i projektform eller i kommunernas ordinarie verksamhet. Som förbättringsområden bör bland annat strukturen av projekten i form av syfte, målsättningar och samverkan konkretiseras. Genom otydlig struktur blir det svårt att upprätthålla projekten och ha en stabil och varaktig samverkan med andra aktörer. För att underlätta beredningen av implementeringsarbetet bör projektansvariga redan från början arbeta för att underlätta och säkerställa att projektet kan implementeras och arbetas vidare med även efter projekttidens slut. För många av de projektansvariga var det otydligt hur de kan arbeta med frågan om stöd för ensamkommande flyktingbarn, vilket kan utvecklas och anse vara ett område att lyfta upp.

Innehåll

Sammanfattning	2
1 Inledning	1
1.1 Syfte och utvärderingsfrågor	2
1.2 Metod och genomförande	2
2 Utvärderingens referensram.....	3
2.1 Projektens syfte och mål	3
2.2 Organisering av projekt.....	3
2.3 Resursfördelningen i länet	4
3 Projektens betydelse för social integration.....	5
3.1 Socialt nätverk	5
3.2 Språkförbättring	7
3.3 Identitetsuppfattning.....	8
3.4 Indirekta konsekvenser	8
4 Granskning av avslutade projekt i länet	11
4.1 Gott värdskap i Hallstahammar	11
4.2 Språkvänner och familjekontakter i Kungsör	13
4.3 Språkvän i Köping.....	15
4.4 Projekt Norbergsguide	17
4.5 Familjekontakter i Sala.....	19
4.6 Kontaktpersoner till flyktingar i Västerås	21
4.7 Exempel på mellankommunal samverkan: Kungsör och Köping	23
5 Sammanfattande bedömning.....	24

Källförteckning

Bilaga 1: Intervjuguide

1 Inledning

Etablerade kontaktnät över etniska tillhörigheter och språkgrupper är av stor betydelse för uppfattningen av delaktighet och gemenskap i samhället. Nyanlända har ofta svårigheter att skapa ett etablerat nätverk i Sverige, vilket tillsammans med språksvårigheter kan innebära exkludering från samhället. Brist på social integration kan få flera negativa konsekvenser både för individer och kommuner, bland annat i form av fördomar, segregation på bostads- och arbetsmarknaden, svårigheter med språkinläring, social distans samt exkludering från samhället.¹ Eftersom det är civilsamhället som kommer i direkt kontakt med de nyanlända, åligger det den aktuella kommunen att verka för att integration sker i praktiken, exempelvis genom integrationsfrämjande projekt som både etablerade kommuninvånare och nyanlända kan delta i.

Samtliga Länsstyrelser har möjlighet enligt § 37-a förordningen (2010:1122) om statlig ersättning för insatser för vissa utlänningar (härefter förordningen) att lämna ersättning till kommuner och kommunalförbund för att skapa beredskap och mottagningskapacitet samt för att främja regional samverkan. Bestämmelsen avser att erbjuda civilsamhället förutsättningar för att bidra till nyanländas etablering inom ramen av flyktingguider eller familjekontakter. Förordningen innehåller de riktlinjer och bestämmelser som ska verka för att underlätta kommunernas integrationsarbete. Syftet med insatserna är att påskynda etableringen av nyanlända och ge kommunerna förutsättningar att aktivt kunna arbeta med integrationsfrämjande projekt.

Som en del av den statliga satsningen på integrationsfrämjande projekt har Länsstyrelserna till uppgift att bereda ansökningarna av § 37 a-medel i respektive län. Länsstyrelsen i Västmanland såg ett behov av att undersöka hur kommunerna i länet lyckas att implementera projekten till ordinarie verksamhet. Vidare fanns ett behov av att utveckla den regionala samverkan mellan kommunernas integrationsfrämjande projekt. Denna rapport är en sammanställning av detta arbete.

¹ Giddens, Anthony, *Sociologi* (2007), Studentlitteratur, Lund, s. 512

1.1 Syfte och utvärderingsfrågor

Syftet med utvärderingen är att utreda hur kommunerna i Västmanlands län har använt sig av § 37-a medel samt utreda kommunernas arbete med att implementera projekten till ordinarie verksamhet. Utifrån syftet ska utvärderingen söka svar på följande frågor:

- Hur upprätthåller kommunerna sina integrationsfrämjande projekt?
- Hur kan regional samverkan utvecklas i länet?

Syftet är utvecklande till sin karaktär eftersom utvärderingen vill belysa de framgångar som skett och utreda hur regional samverkan samt implementering av projekt kan utvecklas.

1.2 Metod och genomförande

Den här utvärderingen söker inte mätbara resultat, utan snarare förståelse av hur det har gått för kommunerna att upprätthålla samt implementera projekten till ordinarie verksamhet. Därför är den kvalitativa metoden lämpligast för utvärderingen. Material har inhämtats från intervjuer och dokumentgranskning.

Intervjuer hölls med berörda projektansvariga från fyra av de sex projekten. Två av kommunerna har granskats utifrån ansökningshandlingarna och rapportering till Länsstyrelsen. I en av intervjuerna deltog både representant från kommunen och från samverkansparten. Intervjuerna hölls antingen på plats hos kommunen eller i Länsstyrelsens lokaler. Intervjun bestod av frågor som rör projektets arbetsmetoder, genomförda insatser, avsatta resurser samt lokal och regional samverkan. Granskning av dokumentation omfattade internt arbetsmaterial, som ärendeunderlag och föreskrifter angående § 37-a medel. Information utgick även från gällande förordning som innehåller kriterier som är betydelsefulla vid bedömning, tolkning och värdering av det insamlade materialet.

För att avgränsa utvärderingen behandlades endast pågående ärenden som inkom till Länsstyrelsen i Västmanlands län under åren 2013-2014. De projekt som behandlas i denna utvärdering från kommunerna Hallstahammar, Kungsör, Köping, Norberg, Sala och Västerås.

2 Utvärderingens referensram

För att bedöma effekterna av § 37-a medel bör kriterierna för bedömning vara deklarerade. Det är viktigt att de som blir utvärderade har insikt i på vilka grunder de blivit bedömda och finner kriterierna relevanta. Nedan presenteras givna kriterier som kan fungera som ett instrument för bedömning, tolkning och värdering av det insamlade materialet. Kriterierna är minimikrav för erhållande av § 37-a medel.

2.1 Projektens syfte och mål

Enligt § 37-a i förordningen är statligt medel avsatt för att stärka och utveckla projekt med flyktingguider och familjekontakter. Dessutom ska projekten syfta till att:

- underlätta etableringen i samhället,
- skapa nätverk,
- stödja språkinlärning, eller
- ge socialt stöd till ensamkommande barn.

Det är inte nödvändigt att samtliga kriterier uppfylls inom ramen av ett projekt. Målgruppen som omfattas av bestämmelsen är både etablerade svenskar och nyanlända som frivilligt vill delta i de kommunala projekten med flyktingguider och familjekontakter.

2.2 Organisering av projekt

Det är endast kommuner som kan söka medel av Länsstyrelsen. Därför är det även kommunen som ska del- och slutrapportera projektets genomförande till Länsstyrelsen. Projekt som beviljas medel ska bedrivas utan vinstsyfte och genomföras av kommunen eller kommunen i samverkan med en eller flera organisationer. Kommunen ska ha förmåga att genomföra och följa upp de uppsatta målen. Därför kan det vara nödvändigt att revidera ansökan efter det delbeviljade medlet och ange nya mål vid avslag av del av det sökta medlet.

Det är inte möjligt att en organisation genomför projektet i egen regi utan kontakt med kommunen. Samverkan underlättas om det finnas tillfredsställande kommunikation mellan kommunen och samverkanspart, detta för att göra del- och slutrapportering av projektet möjligt.

2.3 Resursfördelningen i länet

År 2013 sökte fyra kommuner medel för totalt 392 500 kr fördelat på fyra projekt inom ramen för § 37-a medel. Samtliga kommuner beviljades det ansökta beloppet. Under 2014 fördelades 688 800 kronor till sex olika kommunala integrationsfrämjande projekt. Ansökningarna för § 37-a medel var under år 2014 tre gånger större än det medel som fanns fördelat till Västmanlands län.

Ersättning fördelas regionalt eller nationellt. Ersättning enligt § 37-a för kommunala projekt ska lämnas från den regionala ersättningen. Dock finns inte stort utrymme i det regionalt fördelade medlet. Därför fick samtliga kommuner som sökte § 37-a medel under 2014 vara delaktiga i finansieringen, söka samverkanspartners som kan medfinansiera eller göra en ny budget med nya målsättningar som överensstämmer med det tilldelade beloppet.

För år 2014 fördelades ersättningen enligt följande:

Sökande kommun	Insats	Ansökt belopp	Beviljat belopp	Avslaget belopp
Sala	Familjekontakter i Sala	165 000	100 000	65 000
Västerås	Kontaktpersoner/familjer till flyktingar	570 000	83 800	486 200
Köping	Språkvän	360 000	150 000	210 000
Kungsör	Flyktingguider och familjekontakter	225 000	100 000	125 000
Norberg	Norbergsguide	495 000	155 000	340 000
Hallstahammar	Gott Värdskap	300 000	100 000	200 000
Summa		2 115 000	688 800	1 426 200

3 Projektens betydelse för social integration

Integration är en komplicerad process som består av många olika delfaktorer. Några exempel på faktorer som påverkar graden av social integration är nätverkande, språkkunskaper samt identitetsuppfattning. Ingen av dessa faktorer kan ensam likställas med integration, men tillsammans kan de utgöra en god grund för social integration. I detta avsnitt kommer dessa begrepp att förtydligas och kopplas till de integrationsfrämjande projekten i länet.

3.1 Socialt nätverk

Sociala relationer mellan etablerade och nyanlända är av stor betydelse för integrationsprocessen samt delaktigheten i samhället. Det som kännetecknar ett nätverk är en förening mellan individer i en social gruppering som medför fördelar för individerna.² Nyanlända har oftast inget socialt nätverk innehållande etablerade svenskar, vilket utöver språksvårigheter innebär social exkludering från samhället. Med ett nätverk som består av etablerade svenskar, ökar de nyanländas möjligheter att åtnjuta fördelar samt att träna det svenska språket. Var och en har ett inneboende socialt kapital som baseras på sin uppväxt och bakgrund, därför kan de nyanländas kunskaper om det nya samhället vara otillräckliga. Nyanlända är därför delvis beroende av att tillförskaffa sig ett nytt nätverk och därigenom få kunskaper om kulturella uppfattningar och attityder som endast kan förvärfvas via kontakt med majoritetssamhället.

Sociologen Pierre Bourdieu definierade de fördelar som en individ kan få av ett nätverk för socialt kapital.³ Det sociala kapitalet kännetecknas av ett nyttigt nätverk som medför att individen via sitt kontaktnät får bättre möjligheter att lyckas i samhället.⁴ Det sociala kapitalet är av Bourdieu indelat efter ett medfött startkapital och ett kapital som individer tillförskaffar sig själva.⁵ Det medfödda kapitalet är kunskaper om normer och attityder medan den senare kapitalformen innebär att individen själv kan förvärva sociala kunskaper genom sitt nätverk. Detta resonemang innebär att det sociala kapitalet dels är betingade sociala egenskaper, dels är det föränderligt efter individens sociala nätverk. Genom att projekten erbjuder en plattform för umgänge över gränserna kan de möjliggöra att nyanlända kan förvärva sociala kunskaper som inte går att studera.

² Giddens, 2007, s. 512

³ Ibid

⁴ Ibid, s. 515

⁵ Bourdieu, Pierre *Kultursociologiska texter* (1986), Salamander, s. 256

Robert Putnam, professor i statsvetenskap, bygger vidare på Bourdieus begrepp socialt kapital. Putnam skiljer mellan överbyggande och bindande socialt kapital. Det förstnämnda är utåtriktade och sociala grupperingar som förenar människor över sociala klyftor medan det sistnämnda är inåtvända som förstärker exkluderingsgrupper bland sociala grupperingar.⁶ Det socialt överbyggande kapitalet innebär en förening av människor från olika sociala bakgrunder. Putnam menar att det är genom deltagande i organisationer som skapar samhörighet i form av tillit och en ”vi-känsla” inom grupper och samhället i stort.⁷ Det är endast genom etniskt blandade grupper och nätverk som invandrare kan bli inkluderade av majoritetssamhället och därigenom själva känna en gemenskap med det nya samhället. Genom en plattform som förenar individer med olika sociala och kulturella bakgrunder, en så kallad överbyggande gemenskap, kan tillit mellan majoritetssamhället och den enskilde individen skapas.

Sociologen Göran Ahrne anser att medlemskap i en organisation är en av grundformerna för sociala relationer.⁸ Ahrne karakteriserar nätverk som *“relationer som uppstår spontant utan att någon eller några har bestämt eller planerat det hela”*.⁹ Fastän nätverk ses som spontant uppkomna relationer mellan individer är det ändå vanligt att tala om att bygga nätverk. Däremot bildas inte ett nätverk på en och samma gång. Ett nätverk kan ses som en ganska långsam process som byggs på med nya kontakter vartefter.¹⁰ För att kunna hålla ihop ett nätverk är det av centralt betydelse om det existerar i nära samklang med organiserade sammanhang, så att individer som ingår i ett nätverk har möjlighet att träffas regelbundet. I annat fall har individer som lever i utanförskap och i ett marginaliserat socialt nätverk svårare att anpassa sig i samhället.¹¹ I enighet med detta resonemang fungerar olika former av integrationsfrämjande projekt med flykting guider och familjekontakter som ett organiserat sammanhang som möjliggör att individer kan skapa nätverk med såväl etablerade svenskar som nyanlända.

I motsats till sociala nätverk finns det teorier och forskning kring social utestängning. Begreppet innebär att individen utestängs från delaktighet i det omgivande samhället. Utestängningen kan bero på olika saker men innebär alltid utestängning från majoritetssamhället som grundar sig på olika förutsättningar och möjligheter. Social utestängning kan bero på att individen inte har möjlighet att

⁶ Giddens, 2007, s. 515

⁷ Ibid, s. 516

⁸ Ahrne, Göran *Att se samhället* (2007), Liber, s. 24

⁹ Ibid, s. 37

¹⁰ Ibid, s. 39

¹¹ Al-Baldawi, Riyadh *Migration och anpassning* (2014), Studentlitteratur, s. 42

delta i gemensamma aktiviteter, isolering, saknar praktiskt stöd att lämna sina vardagliga sysslor, bristande samhällsengagemang eller funktionshinder.¹²

Eftersom projekten i länet utgör en plattform som erbjuder deltagare möjligheter att få kontakt över sin modersmålsgräns och etniska tillhörighet, bidrar de i förlängningen till ett vidgat socialt nätverk för såväl svenskar som nyanlända. Projekten innebär en organiserad kontakt över de etiska, kulturella och språkliga gränserna, men nätverksskapandet sker på en individuell nivå. Vidare är projekten en överbyggande gemenskap som främjar integration mellan såväl svenskar som nyanlända, vilket motverkar okunskap och utanförskap. Det bör påpekas att projekt som främjar nätverk utöver matchningar av språkvänner eller familjekontakter innebär större fördelar för de som deltar i projektet. Det vill säga att möjligheterna till nätverksskapande ökar ju fler personer de möter under exempelvis planering av aktiviteter eller aktiviteterna.

3.2 Språkförbättring

Inläring av ett nytt språk är ofta en långvarig och komplicerat process som kräver kontinuerlig träning genom vardaglig kommunikation på det nya språket.¹³ Dessutom påverkas de nyanländas inlärningsmöjligheter av språket av kontakter med inhemska invånare. Språkinläringen inkluderar även kunskaper om på vilket sätt och vid vilket tillfälle som ord ska användas. Dagliga kontakter med svenska språkbärare öppnar bredare möjligheter att lära känna ordens sociala och kulturella betydelse. Därför utgör samspel med andra människor grunden för en individs sociala relationer och kontakt med majoritetssamhället och dennes språkutveckling.¹⁴

De integrationsfrämjande projekten möjliggör att nyanlända kan träna sitt språk med svenskar på ett sätt som SFI eller Komvux ofta inte kan erbjuda. Den sociala kontakt som nyanlända får genom deltagande i projekten medför många möjligheter till att samtala med andra på svenska och möjligen läsa information på svenska eller skriva på svenska med sin språkvän. En del av projekten erbjuder även hjälp med att fylla i blanketter samt att läsa och förstå myndighetsspråk. Genom kontakt med svenskar kan de nyanländas språk utvecklas och förbättras, det kan även motivera till språkinläring.

¹² Giddens, 2007, 300 f

¹³ Al-Baldawi, 2007, s. 66

¹⁴ Giddens, 2007, s. 133

Paradoxalt har många av projekten språkkrav på deltagarna. Med alltför svåra språkbrister omöjliggörs kontakten mellan en nyanländ och en svensk. Därför ser projektansvariga till att möta de som är intresserade av att delta i projektet, för att på så sätt kunna kontrollera att det är möjligt för personen att delta i projektet.

3.3 Identitetsuppfattning

Att lämna sitt hemland för att bosätta sig någon annanstans medför stora omställningar i en individs liv. Ankomsten till det nya landet föranleder en rad krav på en människa. Individen måste anpassa sig till en ny kultur, sociala normer, nya traditioner och ett nytt språk.¹⁵ I samband med migration förändras även individens uppfattning av sig själv och sin omgivning. Individens identitetsuppfattning, det vill säga dennes föreställning av sig själv och sin plats i samhället, är en av faktor som inverkar integration i samhället.

Identitetbildningen kan uppfattas som en process som är baserad på individernas uppfattningar om sig själva och sin relation till omvärlden och omvärldens uppfattning av individen. Båda ovan nämnda aspekter befinner sig i ständig förändring och kan upplösas genom tryck från omvärlden. Förändringar i omvärlden, exempelvis bosättning i ett nytt land medför således följer i personens identitet.¹⁶ Individens sätt att umgås med varandra regleras ofta utifrån osynliga och oskrivna normer som styr människans roll i gruppen. Dessa normer kan variera bland olika sociala grupper i ett och samma land. Människans värderingar och identitetsuppfattning inverkar i sin tur på uppbyggandet av sociala relationer.¹⁷

Mot bakgrund av ovanstående kan det faktum att nyanlända väljer att delta i projekten, och därmed börjar umgås på ett närmare plan med svenskar, medför förändring av deras identitet. Detta i sin tur är en nyckel till en lyckad integration och anpassning i det nya samhället.

3.4 Indirekta konsekvenser

Utöver de kriterier som har utgjort grunden för social integration, kan projekten även innebära andra konsekvenser. Sådana konsekvenser går inte att tyda nu, men de kan förmodligen framgå framöver. Exempel på sådana konsekvenser kan vara en minskning av fördomar och strukturell diskriminering i samhället.

¹⁵ Al-Baldawi, 2007, s. 25

¹⁶ Rojas, Mauricio *I ensamhetens labyrint* (2001), Brombergs förlag, s. 120

¹⁷ Al-Baldawi, 2007, s. 88

Fördomar är ett begrepp som omfattar både åsikter och attityder som en social grupp av individer har mot en annan grupp. Giddens påstår att fördomar oftast "grundas på hörsägnen istället för på egna erfarenheter".¹⁸ Detta innebär att problematiken kring fördomar oftast är djupt rotade i samhällets struktur och inte sällan är mycket svåra att utrota.¹⁹ En konsekvens av en sådan institutionell rasism där den förekommer systematiskt i samhällets alla strukturer, är att det möjliggör diskriminering på grund av etnisk tillhörighet. En sådan diskriminering innebär att en viss grupp i samhället inte får samma tillgång till möjligheter och resurser som andra sociala grupper får.²⁰

En förklaring av uppkomsten av fördomar och diskriminering i samhället på grund av etnisk tillhörighet är *ethnocentrism*. Denna modell fokuserar på uppdelningen mellan "vi" och "dem". Majoritetssamhället upplever misstänksamhet mot främlingar samt bedömer andra kulturer utefter den egna kulturens värderingar.²¹ Masoud Kamali diskuterar detta i samband med integrationspolitik och påpekar att:

Integrationstänkandets problematiska grundtagande är att det finns två essentiellt skilda grupper i Sverige, nämligen "svenskar" och "invandrare". Det antas att "svenskarna" är integrerade och därmed måste bli den grupp som integrerar de icke-integrerade, "invandrarna". Ett sådant integrationstänkande motverkar sitt syfte och förstärker paradoxalt nog ett vi-och-dem tänkande som är en av orsakerna till den misslyckade integrationspolitiken.²²

Det finns en risk med att tänka att det enbart är invandrarna som ska integreras. Därför är det viktigt att tänka på att integration är en process för båda grupper. Att erbjuda projekt innebär gränsöverskridande umgänge som i sin tur bidrar till att minska skillnaderna mellan "vi" och "dem" på individnivå för de som deltar i projektet.

Med integrationsfrämjande projekt kring språkvänner och familjekontakter skapas en plattform som bygger på kulturell pluralism. Detta innebär att alla kulturer i samhället ska ha samma status och rättigheter.²³ Genom att den tidigare uppdelningen mellan "svenskar" och "invandrare" suddas ut, skapas acceptans

¹⁸ Giddens, 2007, s. 396

¹⁹ Ibid. 397

²⁰ Ibid.

²¹ Ibid, s 400

²² SOU 2006:73 s. 341

²³ Giddens, 2007, s. 402

och djupare förståelse av kulturella skillnader, istället för fördomar, diskriminering och utanförskap. Giddens menar att individer har: *“ofta positiva fördomar om grupper som de själva är medlemmar av och negativa fördomar gentemot andra grupper”*.²⁴ I och med att projekten förenar människor från olika etniska tillhörigheter så löses skillnaderna mellan dessa grupper upp. Denna acceptans av andra kulturer hos vissa kan leda till att majoritetssamhället så småningom förändrar sina attityder kring nyanlända och istället respekterar och betraktar olikheter.

²⁴ Giddens, 2007, s. 396

4 Granskning av avslutade projekt i länet

Under 2014 ansökte sex kommuner om § 37-a medel för sju olika projekt. Sex av ansökningarna bifölls och en ansökan avslogs. Projekten är olika till sin karaktär och målsättningarna skiljer sig stort. Ett flertal av projekten har samverkan inom kommunen men i länet finns det även exempel på mellankommunal samverkan. Gemensamt för samtliga projekt är att deras syfte och målsättningar återfinns inom ramen för utbetalning av § 37-a medel.

4.1 Gott värdskap i Hallstahammar

Projektets syfte och mål

Projektet *Gott Värdskap* initierades 2014 i Hallstahammars kommun. Kommunen hade ett tidigare integrationsfrämjande projekt tillsammans med lokala föreningar som syftade till att skapa en kontaktyta mellan föreningslivet och nyanlända. För att utveckla konceptet syftade Gott värdskap, som utvärderas i föreliggande rapport, till att etablera kontakter och skapa vänrelationer mellan nyanlända och etablerade kommuninvånare. Vidare skulle projektet främja att nyanlända använder sitt nya språk i kontakt med majoritetssamhället. Som mål ska projektet utse flyktingvärdar samt att öka möjligheten för nyanlända att ta del av samhället. Avslutningsvis har projektet som mål att förmedla och skapa förståelse för hur det är att vara nyanländ i kommunen.

Kommunen strävar efter att implementera projektet till ordinarie verksamhet och därigenom kunna jobba vidare med aktiviteterna som erbjuds. Målen förefaller vara är otydliga till sin karaktär. Det innebär att det är svårt att mäta huruvida målen uppfylls efter projekttiden.

Organisation och målgrupper

Inom projektet samarbetade social-, barn och utbildnings- samt kultur och fritidsförvaltningen, länsbildningsförbundet samt studieförbud, kyrkorna i kommunen och lokalt föreningsliv. Kommunen arbetade i direkt kontakt med engagerade kommuninvånare för att planera projektet utifrån de behov som efterfrågades. Kommunen ansvarade för kontakten med Länsstyrelsen, organisatorisk planering och informationsspridning, dessutom hanterade kommunen eventuella problem och praktiska frågor. Alla kan anmäla intresse till att vara flyktingvärd, vilka formade upplägget för projektet och tog initiativ för aktiviteterna. Således fanns ett välfungerande samarbete mellan kommunen och deltagare. Målgruppen för projektet är nyanlända och frivilliga kommuninvånare.

Projektets innehåll och genomförande

Projektet initierades med projektplaneringsmöten. Under mötena planerades hur information skulle spridas och hur projektet kunde nå ut till kommuninvånarna. Därefter anordnades samordningsmöten för att kartlägga behov och önskemål från nyanlända. Projektet formades sedan efter de behov, önskemål och intressen som fanns hos nyanlända. Tanken bakom aktiviteterna var att kommuninvånarnas intressen kan leda till integration och att intressen förenar människor.

Inom projekttiden utsågs flyktingvärdar och det genomfördes en fotbollsturnering, skapande dans för barn, kulturvandringar, matlagning för män, musikverksamhet, samspråk och språkcaféer. Samtliga aktiviteter var gratis och regelbundna på veckobasis. Vidare anordnades *Tillsammansdagen* där musik, sång, dans, idrott och mat förenade kommuninvånarna. Dagen arrangerades av representanter från kyrkor, ett stort antal föreningar, näringslivet och Hallstahammars kommun. Aktiviteterna förefaller inte påverka projektets budget i stor utstäckning, som överlag betecknas som mycket god.

För att hålla många av aktiviteterna har ett kulturhus startat och utvecklats. Kulturhuset kommer att vidareutvecklas och bestå av tre våningar, innehållande bibliotek, kulturskola, ungdomarens hus och en scen som kan användas vid olika event. Kulturhuset erbjuder en bra mötesplats och det finns möjlighet för kommuninvånarna att avgiftsfritt disponera en lokal för gemensamma träffar eller aktiviteter. Kulturhuset ligger mycket centralt och är genom fri busstrafik tillgängligt för kommuninvånarna oavsett var de är bosatta eller deras ekonomiska situation. Många av de genomförda aktiviteterna har hållits i kulturhuset. Med § 37-a medel kunde projektet bland annat ha kvar kulturhuset som mötesplats.

Sammanfattande kommentarer

Under projekttiden har flera aktiviteter implementeras till ordinarie verksamhet eftersom det finns stort behov och det är inga kostsamma aktiviteter. Det är positivt att projektet har etablerat kontakter med det lokala föreningslivet, vilket har bidragit till att flera av aktiviteterna kan fortleva efter projekttiden.

Samtliga kriterier som anges i § 37-a förordningen är en del av projektet. Eftersom det genomfördes förhållandevis många aktiviteter (sju stycken), fanns det stora möjligheter till ökad etablering, nätverksskapande och språkinläring för de deltagande nyanlända. De genomförda aktiviteterna utgjorde en god bas för social integration.

4.2 Språkvänner och familjekontakter i Kungsör

Projektets syfte och mål

I Kungsörs kommun bestod projektet av två delar. Den första delen syftade till att införa en språkvänsverksamhet, medan den andra delen syftade till att erbjuda familjekontakter till ensamkommande flyktingbarn. Det övergripande syftet med projektet som helhet är att skapa en varaktig samverkan med den civila sektorn. Dessutom ska etableringen av nyanlända underlättas genom att påskynda språkinlärning och att underlätta möjligheten att få ökade kontakter med svensktalande.

Målet med projektet är att alla nyanlända i kommunen ska ges möjlighet att knyta kontakt med flyktingguide eller familjekontakt. Genom deltagande i projektet ska de nyanlända få större kontaktnät i samhället, vilket bidrar till att öka förståelsen för olika kulturer och språkgrupper. Vidare ska etableringsprocessen och språkutvecklingen för den nyanlände effektiviseras. Målen är således koncentrerade kring matchning av deltagare, nätverkande, ökad förståelse och att erbjuda effektivare integrering för nyanlända.

När projekttiden är slut ska det finnas en upparbetad organisation som ska ingå i den ordinarie integrationsverksamheten.

Organisation och målgrupper

Kungsörs kommun är ägare och samordnare av projektet och samverkar med Kungsörs husmodersförening, vilken kommunen redan hade etablerad kontakt med. Inom kommunen finns två personer som arbetar med projektet. De projektansvariga finns centralt placerade i en skola som erbjuder SFI och har sedan tidigare en god och väletablerad kontakt med flera studenter på skolan. Kommunen håller kontakt med Länsstyrelsen, matchar språkvänner och erbjuder lokal för språkcafé. Husmodersföreningen ansvarar för olika teman på språkcaféet.

Målgruppen för projektet är nyanlända flyktingar som är bosatta i Kungsör och som vill komma i kontakt med en flyktingguide och vill ta del av olika förenings verksamheter. Den andra delen av projektet riktades åt ensamkommande barn med uppehållstillstånd som vill ha en familjekontakt.

Projektets innehåll och genomförande

Projektet startades upp med en öppen kick off där representanter från det nationella projektet deltog²⁵. Föreningar, politiker och privatpersoner bjöds in. I samband med uppstartandet kom det in några intresseanmälningar till projektet. Under projektiden anordnades ett flertal gemensamma aktiviteter. Aktiviteterna gav tillfällen att skapa relationer mellan redan etablerade språkvänner samt att sprida information till allmänheten om projektet och därigenom eventuellt få in intresseanmälningar.

Den första aktiviteten genomfördes i form av en föreläsning om Syrien som hölls av en extern föreläsare i samband med ett informationstillfälle. Både deltagare i projektet och allmänheten bjöds in och det var ett stort deltagande. Föreläsningen ledde till att kommunen fick in fler intresseanmälningar till att bli språkvän. Inom projektet har det även genomförts informationsträffar med SFI klasser och mingelträffar. Aktiviteterna har ofta resulterat i inkomna intresseanmälningar. Under en aktivitet kunde projektledarna göra matchningar på plats. Det har även genomförts språkcaféer med olika teman utifrån samverkande organisatörers ämnesområden. Dock hade kommunen svårigheter att finna lokaler för ändamålet, vilket ledde till att språkcaféerna hade svårt att komma igång.

För att upprätthålla projektet och främja deltagande har kommunen stort fokus på att genomföra matchningar så snabbt som möjligt. Kommunen har arbetat mycket aktivt med att sprida information om projektet, bland annat genom sociala medier, sin webbplats och annonser på offentliga platser. Detta för att få större deltagande och engagemang från deltagarna.

Angående projektets andra del med fokus på ensamkommande flyktingbarn projektägarna funnit att arbetet kring ensamkommande barn är mer styrt av lagstiftning och att ämnet faller utanför kommunens område. Kommunen fann också att det finns stort intresse av kommuninvånarna att vara familjekontakt.

Sammanfattande kommentarer

Intentionen med projektet var att ha två olika delar. Projektet uppfyller kriterierna enligt § 37-a förordningen, med undantag från stöd till ensamkommande barn. Vad gäller projektets målsättning, uppfylls delen om delaktighet och inkludering i samhället mycket bra. Men det skulle kunna genomföras mer regelbundna aktiviteter.

²⁵ Eskilstuna kommun leder ett nationellt projekt om Flyktingguide/Språkvän

4.3 Språkvän i Köping

Projektets syfte och mål

Syftet med projektet *Språkvän* är att bygga upp en kontaktverksamhet mellan etablerade kommuninvånare och nyanlända, tidigare hade kommunen inget arbete för att tillgodose behoven av social integration. Genom att skapa en bättre samverkan med den idéburna sektorn vill kommunen möjliggöra att de nyanlända får ett större nätverk i samhället. Som målsättning ska alla nyanlända i kommunen få möjlighet att tilldelas en flyktingguide eller familjekontakt och därigenom skapa ett nätverk i samhället. Dessutom ska projektet leda till att etableringsprocessen och språkutvecklingen för den nyanlände effektiviseras och påskyndas. Avslutningsvis ska projektet leda till att Köpingsbor ska få en ökad förståelse för olika kulturer och språkgrupper.

Som mål för implementering ska det finnas en upparbetad struktur för kontaktpersoner och familjer efter 1 år av projektiden. Om projektet har lyckats kan projektet komma ingå i kommunens ordinarie verksamhet.

Organisation och målgrupper

Vid Social- och arbetsmarknadsförvaltningen finns en projektsamordnare som arbetar på deltid med projektet och som ansvarar för att anordna gemensamma aktiviteter och att arbeta med matchning av språkvänner. I ansökan om § 37-a medel angavs ett flertal tänkbara samverkansparter, men det har ännu inte påbörjats någon samverkan inom projektet. Kommunen beslutade att genomföra projektet på egen hand med en samordnare som arbetar med språkvänverksamheten.

Projektet riktas mot samtliga kommuninvånare som frivilligt vill delta i projektet. Enskilda personer och familjer kan vara språkvänner. Vidare riktas projektet mot såväl unga som äldre, kvinnor och män. I kommunen finns ett flertal ensamkommande flyktingbarn, därför har projektets i viss mån riktats mot dessa ungdomar. Inom projektet finns olika språkgrupper representerade.

Projektets innehåll och genomförande

Under projektiden har det skett en rekrytering av samordnare, planering av insatser, annonsering av faddrar, reklamspridning, matchning av deltagare och uppstart av deltagare.

Projektet etablerades i samband med ett uppstartsmöte. Inför mötet marknadsfördes projektet med informationsspridning, bland annat sattes lappar

upp, reklam spreds på sociala medier, informationsföredrag på de kommunala förvaltningarnas gemensamma informationsträffar, annonsering i lokaltidningen, Dessutom gav information på Komvux, Hemvux och olika lokala föreningar. Många var nyfikna på projektet och redan under uppstartsmötet fick samordnaren in anmälningar till att delta i projektet. Kommunen genomförde aktiviteter inom projektet där nyfikna på egen hand kan hitta en matchande språkvän. Huvuddelen av projektet utgörs av matchningar. Kommunen hade det svårt att nå ut till personer och var en ojämn fördelning mellan de som vill bli guide än de som vill få guide.

Sammanfattande kommentarer

Med projektet kunde kommunen skapa och utveckla nya mötesplatser där svenskar och invandrare ger möjlighet att träffas och knyta nya kontakter. Det är tydligt att det finns stor vilja hos kommunen men otillräckliga resurser för att arbeta med projektet på bästa sätt, vilket har lett till svårigheter att genomföra gemensamma aktiviteter eller tillräcklig informationsspridning i önskvärd utsträckning.

4.4 Projekt Norbergsguide

Projektets syfte och mål

I Norbergs kommun påbörjades projektet *Norbergsguide* eftersom det fanns ett behov av integrationsfrämjande insatser. Kommunen har ingått i ett avtal om mottagande av ensamkommande flyktingbarn som kommer att utvecklas. Av den anledningen initierades projektet i syfte att utveckla en struktur för att på ett direkt och personligt sätt kunna möta nya kommuninvånare, bland annat genom en omfattande introduktion gällande sociala koder för boende i flerfamiljshus samt genom att låta nyanlända ta del av föreningslivet.

Målet med projektet är att 28 hushåll med nyanlända ska ha fått en personlig flyktingguide eller boendevärd. Deltagarna ska genom deltagande i projektet få ökad kunskap om det svenska samhället och deras etablering ska ha underlättats. Samtliga deltagare ska känna till föreningslivet i Norberg. Sju nyanlända ska vilja vara mentor åt andra nyanlända. På lång sikt ska projektet bidra till att alla vill stanna och som ansvarsfull kommunmedborgare vara del av Norberg.

Under hela projektiden kommer implementeringsarbetet vara aktuellt för att kunna införliga projektet i ordinarie verksamhet efter avslutad projekttid. Projektledaren kommer att ansvara för detta parallellt med projektet.

Organisation och målgrupper

Norberg kommun är projektägare och de ansvarar för rekrytering av projektledare. Kommunen samverkar med norra Västmanlands kommunalteknikförbund, ABF, föreningslivet och hyresgästföreningen. Inom projektet finns en styrgrupp där samtliga aktörer är delaktiga. I styrgruppen kommer från Norbergs kommuns socialförvaltning en representant från Integration-Arbete och en representant från utslussningsverksamheten för ensamkommande barn att delta.

De målgrupper som projektet riktar sig åt är nyanlända och ensamkommande barn med uppehållstillstånd.

Projektets innehåll och genomförande

Projektet innehöll organisatoriska insatser som rekrytering av projektledare, styrgruppsmöten och planering av insatser. Därutöver innehöll projektet även gemensamma aktiviteter för projektdeltagarna. Det genomfördes informationsträffar där det diskuterades och visades i vad som krävs av en hyresgäst i Sverige, hur bankärenden sköts i Sverige, privatekonomi, veckopeng,

vikten av föräldramöten och föreningslivet. En hjälpsam manual för boende i flerfamiljehus har översatts till ett flertal språk.

Implementering av projektet har skett genomgående under projekttiden. Detta för att kunna hålla strukturen i ordinarie verksamhet även efter avslutat projekt. Därför har det inom projektet genomförts workshops om implementering.

Sammanfattande kommentarer

Projektet har en konkret struktur med realistiska och genomförbara mål. Det är positivt att det finns en etablerad samverkan mellan flera aktörer med en styrgrupp. Tillsammans med samverkansparter vill kommunen utveckla en metod för att möta de nyanländas behov från första kommunmottagande, vilket tillgodoser deras behov.

4.5 Familjekontakter i Sala

Projektets syfte och mål

Syftet med *Familjekontakter* var att underlätta den sociala integrationen för nyanlända och skapa mötesplatser människor emellan. Sala kommun hade innan projektet haft en språkguide anställd på 50 %, med placering på stadsbiblioteket och på ett medborgarkontor i närhet av SFI och samhällsorientering. Guiden var också med på språkcaféer och andra aktiviteter som hölls i bostadsområden. Det fanns mycket stort behov av guiden, därför ville kommunen med projektet fortsätta att ha en anställd språkguide.

Projektet syftar till att bygga broar mellan människor, förebygga fördomar, skapa ett inkluderande samhälle samt stödja nyanlända i sin utveckling och öka deras självförtroende, motivation och inflytande över sina liv. Med projektet skulle det även erbjudas guddad hjälp till nyanlända gällande olika frågor och att fylla i diverse blanketter.

Målen med projektet är att genom språkutveckling och integration verka för att stärka nyanlända samt öka deras möjlighet att komma ut i arbetslivet. Klyftorna mellan olika grupper ska minska genom deltagande i olika föreningsaktiviteter. Ett mål är även att öppna upp för mångkulturella möten, exempelvis att svenskar ska bli en naturlig del i en somalisk förening lika mycket som att en nyanländ blir en naturlig del i en fotbollsförening. Projektet avser ett helhetsåtagande avseende social integration. Syftet och målen är relativt många och otydliga, vilket innebär att de kan vara svåra att följa upp.

Organisation och målgrupper

Kommunen samverkade med kultur- och fritidsförvaltningen, Röda korset, Sala sparbank, Salabostäder, Somaliska föreningen, Afghanska föreningen, Möklinta folkdansare, WestMannaFolk, Sala Basketförening och Sala gymnastikförening. Ansvarsuppdelningen inom projektet är mycket tydlig och var och en av aktörerna samverkan med en speciell uppgift. Exempelvis ansvarade Somaliska och Afghanska föreningen för läxhjälp och idrottsföreningarna höll i olika idrottsaktiviteter.

Projektet riktades mot etablerade kommuninvånare, nyanlända flyktingar och ensamkommande flyktingbarn och ungdomar. De hade deltagare från ett stort antal länder.

Projektets innehåll och genomförande

Insatsen bestod av att kommunen tillhandahöll en anställd flyktingguide på 25-30 % som arbetade med att vägleda och guida nyanlända i samhället med fokus på att skapa nätverk, familjekontakter, ge socialt stöd samt stödja språkinläring. Flyktingguiden var tillgänglig på biblioteket en dag i veckan och erbjöd praktisk hjälp till nyanlända angående att fylla i blanketter eller att svara på frågor.

För att uppnå de uppställda målen har flyktingguiden arbetat med konkreta åtgärder. Exempelvis har det varannan vecka hållits språkcafé tillsammans med Röda korset på stadsbiblioteket med olika relevanta teman, en språkvänverksamhet har utarbetats, nätverksskapande med idrottsföreningar, tjejkvällar, läxhjälp har hållits en gång i veckan tillsammans med lokala föreningar och det har genomförts olika aktiviteter som trygghetsvandringar och loppisar inom olika bostadsområden. Under loven har det hållits olika aktiviteter för ungdomar utifrån deras önskemål. Samtliga aktiviteter har genomförts tillsammans med någon av samverkansparterna. Genom samverkan med föreningslivet kunde deltagarna lära sig av varandra samtidigt som de utövade sin hobby. Med olika aktiviteter kunde kommunen erbjuda ett komplement till samhällsorienteringen, vilket gjorde att de nyanlända kände att de kunde vända sig till någon med frågor.

Olika föreningar har fått arrangera olika aktiviteter tillsammans med kommunen. Exempelvis har ungdomens nykterhetsförbund hållit i en maskerad och Räddningstjänsten har hållit i en utbildning om brandsäkerhet. Vafab bjöds in och höll i utbildning om att sopsortera i en miljöbod.

Sammanfattande kommentarer

Med samtliga aktiviteter kunde kommunen erbjuda sociala mötesplatser, underlättandet av etablering, nätverksskapande, deltagande i föreningsliv och stöd till samtliga deltagare. Därför utgjorde projektet en god grund för social integration i enlighet med kriterierna som anges i § 37-a förordningen.

4.6 Kontaktpersoner till flyktingar i Västerås

Projektets syfte och mål

Syftet med *Kontaktpersoner och familjer till flyktingar i Västerås* är att vidareutveckla påbörjad flyktingguideverksamhet för att påskynda integration samt motverka fördomar och segregation i kommunen. Målen med projektet är att matcha minst 25 kontaktpersoner, pröva nya mötesformer, erbjuda nyanlända kontinuerliga möten, bygga nätverk med andra flyktingprojekt för erfarenhetsutbyte och påbörja insatser för att etablera kontakter för personer på flyktinganläggningar. Målen justerades under början av projektet. Skillnaden bestod i minskat antal matchningar från 40 till 25 stycken, fokus ligger istället på att stärka redan etablerade kontakter mellan befintliga deltagare. Vidare kommer projektet inte vara drivande i nätverksbyggande med andra integrationsfrämjande projekt. Med revidering av målen utifrån det delbeviljade medlet ökade dess genomförbarhet. För att införliva projektet i löpande verksamhet har det i ett tidigare pilotprojekt genomförts förstudier för att ta fram en grundläggande struktur och utveckling av arbetsmetoder som kan användas för att effektivare kunna genomföra och utöka projektinsatser för kommande projekt.

Organisation och målgrupper

Projektet är organiserat under Röda korsets ideella verksamhet med stöd av kommunen. Kommunens roll i projektet är att förmedla kontakten mellan Röda korset och Länsstyrelsen vad gäller ansökan samt vid del- och slutrapportering. För att hålla kontakt hade kommunen och Röda korset avstämningsmöten under. En styrelsemedlem och en ledare ansvarar för Röda korsets del av projektet. Matchade kontaktpersoner och flyktingar kan vara volontärer och därigenom forma uppläggningsen av projektet.

De målgrupper som projektet riktas åt är nyanlända, asylsökande, personer med uppehållstillstånd och etablerade kommuninvånare. För att bli matchad med en kontaktperson finns det ett språkkrav och en åldersgräns på 18 år. Språkkravet innebar grundläggande kunskaper i svenska eller engelska. Anledningen till den regleringen är att det bör vara möjligt för matchade par att kommunicera även i början av kontakten. För att kontrollera språkkunskaperna ska dessa anges i intresseanmälan till projektet, dessutom anordnas ett möte där en representant från Röda korset träffar de som ska matchas. Åldersgränsen beror på försäkringsfrågor. Däremot är det tillåtet att ensamkommande barn och barn till matchade par deltar i aktiviteterna. För att rekrytera deltagare till projektet informeras SFI- och integrationsaktörer. Dessutom sätts det upp information på bibliotek, stadshuset och Mälardalens Högskola. På så vis kunde projektet spridas till en bred grupp.

Det har förekommit att Röda korset har nekat personer att delta i projektet. Det har rört sig om personer som uttalat inte delar Röda korsets värdegrund eller personer med ohälsa. Anledningen till nekandena är att det omöjliggör matchningens syfte att vara en stabil vänskapsrelation för båda parter.

Projektets innehåll och genomförande

Projektets fokus ligger inte på matchningar, men det har under projektiden genomförts över 40 stycken matchningar. Detta innebär att antalet matchningar har nått långt över målet att genomföra 25 matchningar. Matchningarna utgår från de sökandens intressen och yrke, vilket flera gånger har lett till att flyktingar har fått ökade nätverk inom sina yrkes- eller intresseområden, vilket i vissa fall har lett till att flyktingarna har fått arbete eller praktikplatser.

Eftersom projektet genomförs i regi av frivilliga deltagare finns stort utrymme för variation av innehåll. Engagerade deltagare har bildat en aktivitetsgrupp som tar ansvar för aktiviteter. Angående nya mötesformer har det genomförts flera olika aktiviteter. Delvis har engångsaktiviteter som mingelkvällar, matlagningskväll och äppelplockning genomförts. Varje vecka genomfördes det även återkommande aktiviteter som exempelvis springturer och promenader i naturen. På de gemensamma aktiviteterna brukar det vara stort deltagande och matchade par får möjlighet att umgås och byta erfarenheter med andra matchade par. Röda korset samarbetar med ABF och kan därigenom få tillgång till lokaler.

Projektets ambitionsnivå drogs ner efter det delbeviljade medlet och dess budget är balanserad eftersom projektet genomförs i frivillig regi utan anställda. Dessutom får projektet ett kommunalt bidrag utöver § 37-a medlet. Dock fanns en önskan i början av projektet att anställa någon till projektet, vilket det inte fanns något ekonomiskt utrymme för. Budgeten läggs på större aktiviteter och för att minska utgifterna vid mindre aktiviteter samlar Röda Korset in gåvor, exempelvis frukt som de kan bjuda på.

Sammanfattande kommentarer

Projektet har en stark anknytning till de kriterier som anges i § 37-a för beviljande av projekt, med visst undantag av stöd till ensamkommande flyktingbarn. Balansen mellan matchningar och aktiviteter är god. Genom matchning av personer och ett stort antal gemensamma aktiviteter stärks de nyanländas etablering, språkkunskaper och möjlighet att nätverka med etablerade svenskar. Genom att deltagarna tillsammans kan hålla i vissa aktiviteter, finns möjligheten till större nätverksskapande än till enbart matchade par.

4.7 Exempel på mellankommunal samverkan: Kungsör och Köping

I Kungsör och Köpings kommun finns en samverkan mellan de integrationsfrämjande projekten. Båda projekten har samma struktur och utgångspunkt i sina projekt, vilket är matchningar av språkvänner. Utöver matchningar vill båda projekten tillsammans genomföra gemensamma aktiviteter för deltagarna och för de som är nyfikna på projekten. Anledningen till att kommunerna samverkar är att det finns en etablerad relation mellan Kungsör och Köping. Bland annat finns det en stor rörlighet mellan kommunerna, de ligger angränsande geografiskt och de har en gemensam lokaltidning.

Samverkan har ännu inte kommit igång, men de håller kontakt och deltar på varandras aktiviteter som hålls inom ramen av de integrationsfrämjande projekten. Exempelvis höll Kungsörs kommun i en mingelkväll, vilken Köpings kommun närvarande på. De projektansvariga från båda projekten ser stora fördelar med att arbeta upp en mellankommunal samverkan, det kan genomföras större aktiviteter, matchningar kan genomföras bättre efter de sökandes önskemål om det finns fler intressenter och det kan leda till större informationsspridning. En av de intervjuade projektledarna påpekade även att samverkan kan vara ett sätt för kommunen att visa för projektdeltagarna att de månar om integrationen och projektet i stort.

Ett exempel på hur kommunerna kan samverka är att de tillsammans tar fram struktur för kurser som sedan ges i båda kommunerna. Sedan får respektive kommun hålla kursen, men de behöver inte vara helt identiska. På så vis kan kommunerna stötta varandra och kan tillsammans utarbeta ett bra koncept för aktiviteter inom projekten.

5 Sammanfattande bedömning

Sammantaget gör utvärderaren bedömningen att de integrationsfrämjande projekt som initierades under 2014 i Västmanlands län visar ett positivt resultat vad gäller att erbjuda plattformar för ökad social integration. Utvärderingen tyder på att projekten fokuserar på att arbeta med att underlätta etablering i samhället, nätverksskapande och stöd för språkinläring i större utstäckning än att ge socialt stöd till ensamkommande flyktingbarn. Några av kommunerna angav att de känner osäkerhet över hur de kan arbeta med ensamkommande barn utifrån gällande lagar och att svårigheter uppstår eftersom det är minderåriga barn. Däremot med gemensamma aktiviteter och matchning av deltagare främjar projekten umgänge mellan modersmålsgränser, vilket i längden leder till ökat socialt nätverk och möjliggör etablering och språkinläring för de nyanlända. Det bör dock tilläggas att skapandet av ett socialt nätverk är en lång och tidskrävande process som bygger på ett ömsesidigt engagemang av deltagarna, vilket projekten inte kan garantera.

Eftersom projekten utgör en plattform där samtliga deltagare får möjlighet att få kontakt över sin etniska tillhörighet, bidrar projektet till uppbyggnaden av sociala relationer människor emellan. Mot bakgrund av ovanstående kan utvärderaren konstatera att projekten lever upp till kriterierna enligt § 37-a förordningen. En tydlig effekt av Länsstyrelsens utbetalning av § 37-a medel är att kommunerna i stor utstäckning kan genomföra integrationsfrämjande projekt, vilket utan § 37-a medel skulle vara mycket svårt.

Utvärderingen tyder också på att upprätthållandet av projekten som varit föremål för utvärdering varierar, men håller en god nivå. En del av projekten har god balans mellan matchning av deltagare och aktiviteter medan andra projekt koncentreras till att enbart matcha deltagare eller att enbart erbjuda aktiviteter. Det är stor efterfrågan att delta i projekten, både från de nyanländas och från de etablerande kommuninvånarna, vilket tyder på att det finns behov av och nyfikenhet på sådana projekt. I några av kommunerna har kommuninvånarnas engagemang tagits tillvara för att upprätthålla projekten, exempelvis genom att deltagarna får vara med i planeringen och genomförandet av aktiviteter. Därigenom kan projekten anpassas efter rådande behov samtidigt som arbetsbördan hos de projektansvariga kan minskas.

För att upprätthålla projekten ekonomiskt har projekten olika tillvägagångssätt, en del använder budgeten för att ha en anställd medan andra använder budgeten för

att hålla aktiviteter. När § 37-a medlet används till att hålla en anställd, är det inte möjligt att personen arbetar på heltid med projektet, samtidigt som det innebär otillräckliga resurser för att hålla aktiviteter. Aktiviteterna är ett sätt att skapa gemenskap mellan matchade par, med andra matchade par eller mellan alla som deltar i aktiviteten. Aktiviteterna kan även locka fler deltagare till projekten. Därför anser utvärderaren att § 37-a medel bör läggas på återkommande gemensamma aktiviteter.

Samtliga kommuner uppgav i ansökningshandlingarna och under intervjuerna att de strävar efter att projekten ska bli en del av den ordinarie kommunala verksamheten, men det finns vissa skillnader i kommunernas strategier för att upprätthålla samt bereda projekten för implementering. En del av kommunerna har under projekttiden arbetat aktivt och haft workshops med implementering som tema, medan andra kommuner enbart ser möjligheten att starta upp ett projekt. De flesta av projekten bereder inte möjligheter för implementering under projekttiden. Utvärderaren bedömer att projekten på ett tillfredsställande sätt bör arbeta med implementering redan från uppstartandet av projektet.

En fråga av stor betydelse för projektens upprätthållande är deras målsättningar. Med konkreta och tydligt avgränsade mål som är genomförbara främjas projektens upprätthållande. Tydliga mål ger en god struktur för vilka och hur många åtgärder som ryms inom projektet och hur de kan genomföras med tanke på tid, plats och budget. Med en tydlig planering redan i uppstartandet av projekten kan aktiviteterna anpassas utifrån de resurser som finns och därigenom kan det bli en god balans mellan matchning av deltagare och aktiviteter som främjar kontakt med andra deltagare. En del av de projektansvariga har arbetat aktivt redan från början, vilket har gett goda resultat till i implementeringsarbetet skillnad från de som börjar senare. Bristfälliga mål påverkar naturligtvis projektens genomförande och upprätthållande.

En annan delfaktor som påverkar hur projekten upprätthålls och senare implementeras är de projektansvarigas förmåga att vidta önskade åtgärder. Exempelvis kan det råda brist på medel, vilket kan leda till hög arbetsbelastning på ett fåtal anställda. Men det kan också röra sig om brist på fysiska förutsättningar som lokaler för aktiviteterna. Utvärderaren rekommenderar att projekten bör planeras efter det medel som är rimligt att erhålla från § 37-a medel. Många av projekten har sökt mycket högt medel och endast delbeviljats medel som är lågt från förväntningarna. Därför är det mycket viktigt att revidera ansökan efter det delbeviljade medlet.

De berörda projekten har i regel en mycket positiv syn på samverkan och samverkansparter från den civila sektorn och från näringslivet. Kommunerna angav också att samverkan kan ge goda resultat i form av större aktiviteter, större spridning av projekten och regelbundenhet. Dock har inte alla projekt lyckats med att påbörja eller upprätthålla en fungerande samverkan. Formerna för samverkan varierar mellan kommunerna, vanligast är att samverkansparten ansvarar för en del av projektet, exempelvis språkcafé. För att uppnå en framgångsrik samverkan förutsätts att projektet prioriteras samt har en tydlig ansvarsuppdelning och god kommunikation mellan projektägaren och samverkansparterna.

Med utgångspunkt från ovanstående bedömning rekommenderar utvärderaren:

- Målen bör konkretiseras för att bli mer uppföljningsbara. Exempelvis kan SMART-metoden användas.
- Regelbundna gemensamma aktiviteter bör anordnas med fokus på integration och interaktion mellan deltagarna.
- Det bör finnas en god balans mellan matchningar och aktiviteter.
- Projektansvariga bör uppmuntra deltagarnas inflytande och göra det möjligt för deltagarna att planera aktiviteter utifrån de behov som finns.
- Samverkan mellan kommunen och annan aktör bör etableras tidigt och möjligen formaliseras för att ge struktur och fasthet i samverkan.
- Bristande resurser gör det extra angeläget att samverka för att på så sätt underlätta att aktiviteter genomförs.
- Med dialog med andra kommuner kan projektledarna få ökade kunskaper om hur de andra kommunerna arbetar och därigenom få inspiration till utveckling.

Källförteckning

Ahrne, Göran, *Att se samhället* (2007), Liber, Malmö

Al-Baldawi, Riyadh *Migration och anpassning* (2014) Studentlitteratur, Lund

Bourdieu, Pierre *Kultursociologiska texter* (1986), Salamander, Lidingö

Giddens, Anthony *Sociologi* (2007) Studentlitteratur, Lund

Rojas, Mauricio *I ensamhetens labyrinth* (2001) Brombergs bokförlag

SOU 2006:73 *Den segregerade integrationen*

Bilaga 1: Intervjuguide

- Åt vilka personer riktar sig projektet?
- Vilka insatser har ni gjort sen projektet startades?
- Vilka insatser är återkommande?
- På vilket sätt bidrar projektet till:
 - Underlättandet av etablering i samhället,
 - Nätverkning,
 - Språkinläring, eller
 - Stöd till ensamkommande barn
- Anser ni att de resurser ni får av länsstyrelsen räcker för att tillgodose de uppgifter ni har avseende projektet?
- Vilka resurser finns avsatta för projektet?
- Har det förekommit att ni inte har genomfört planerade insatser på grund av saknade resurser?
- Hur skulle projektet kunna utvecklas? Är det något som ni skulle vilja förändra inom projektet?

Ingår i Länsstyrelsens rapportserie
ISSN 0284 - 8813

Har du frågor eller önskar fler exemplar, kontakta
Länsstyrelsen i Västmanlands län, 721 86 Västerås

Tfn 010-224 90 00 | Fax 010-224 91 10 | E-post: vastmanland@lansstyrelsen.se
www.lansstyrelsen.se/vastmanland